

Flera språk – fler möjligheter

Vi kan lära oss ett nytt språk utan att det sker på bekostnad av ett annat språk. Vår språkförmåga är oändlig. Oändlig och ovärderlig. Språk är tillgångar som ska utvecklas och utnyttjas. Genom språket uttrycker vi vår kultur, vår tillhörighet och våra värderingar.

Språk är också verktyg för att lära. Språket bär kunskaper och är grunden i mötet med andra människor. Att kunna språk är att förstå. Vi behöver språk för att kunna tänka, drömma och kommunicera. Språket ger oss självkänsla och gör oss till människor. För att växa som människor, vidga våra vyer och öppna oss för världen, behöver vi kunna språk.

Den här skriften visar på nödvändigheten av att äga ett modersmål. Skolverket vill understryka vikten av att behärska ett språk för att kunna utvecklas och fungera väl, leva gott och bidra i ett demokratiskt samhälle.

I Sverige på 2000-talet talar vi många språk. Allt fler barn växer upp i flerspråkiga familjer. På många platser i landet är förskolor och skolor idag miljöer där skilda språk möts. Hur väl förskolan och skolan kan ta tillvara barns flerspråkighet har därför en avgörande betydelse för barns och ungdomars utveckling. Språk och identitet hänger samman liksom språk och lärande.

Barn och ungdomar med annat modersmål än svenska har särskilda förutsättningar att utveckla flerspråkighet på hög nivå. Om detta ska lyckas beror bland annat på hur förskolan och skolan bemöter dem, om de ges förutsättningar och stimulans att vilja utveckla sina olika språk.

Men flerspråkiga barn klarar sig inte alltid bra i den svenska skolan. Även om en del klarar sig utomordentligt bra finns andra som klarar sig dåligt. En förklaring kan vara att modersmålsundervisningen, det som tidigare kallades hemspråksundervisning, har minskat i alla skolformer de senaste tio åren. Den ifrågasattes på många håll i samhället och ingår inte som en naturlig del i skolans arbete. En annan förklaring kan vara de generella neddragningarna i skolan under 90-talet som bidrog till att det blev mindre personal i klasserna och därmed sämre möjligheter att möta elevernas olika behov.

Det svenska samhället är flerspråkigt och mångkulturellt. Flerspråkigheten är en tillgång både för individen och samhället. Skolan är en viktig resurs för integrationen och skolan har därför ett stort ansvar för att alla, oavsett bakgrund, ska få lika möjligheter till ett rikt liv. Barn och ungdomar med ett annat modersmål än svenska är en tillgång att ta tillvara, inte ett problem att lösa.

Regeringsuppdraget

Modersmålsstödet och modersmålsundervisningen har minskat i omfattning de senaste tio åren. Samtidigt visar ett flertal undersökningar att flerspråkiga elever inte alltid når skolans kunskapsmål. En förbättring måste ske och i arbetet måste alla resurser tas tillvara. Framför allt barns och ungas språk.

Några fakta

- För tio år sedan fick 60 procent av de flerspråkiga barnen modersmålsstöd i förskolan. I dag får 13 procent stöd.
- I grundskolan har andelen elever som deltar i modersmålsundervisningen minskat från 60 procent till 50 procent.
- Största delen av modersmålsundervisningen äger rum på eftermiddagstid efter den ordinarie skoldagen.
- Bara tio procent av kommunerna erbjuder ämnesundervisning på modersmål.
- Mer än var femte elev med annat modersmål än svenska var inte behörig till ett nationellt program på gymnasiet 2002. Det är dubbelt så många som de enspråkiga eleverna.

Regeringen gav Skolverket uppdraget att kartlägga läget i förskolan och skolan. Man ville också veta mer om attityderna till modersmålet hos olika grupper och vilka behov av studiehandledning, modersmålsstöd och modersmålsundervisning som finns. Vad behöver ändras i regelverket och hur ska vi stimulera beslutsfattare att verkligen genomföra förbättringar? Och slutligen, vad kommer det att kosta?

Skolverket lämnade sin rapport den 15 maj 2002.

Vad behöver göras?

Hemspråksreformen 1977 gav flerspråkiga barn rätt att lära och utveckla sitt modersmål i skolan, vid sidan av svenska språket. Men ända sedan reformen genomfördes har det funnits ett stort gap mellan intentioner och förverkligande i modersmålsfrågan. Skolverkets kartläggning visar att det är nödvändigt att förskola och skola ges bättre

förutsättningar att uppmärksamma de flerspråkiga barnens behov. De som har behov av särskilda åtgärder för att nå kunskapsmålen i olika ämnen måste få stöd på sitt eget språk. Modersmålet status behöver stärkas, så att det blir en integrerad del i förskola och skola.

Vad vill Skolverket?

Alla barn och ungdomar har en självklar rätt till sitt eget språk och sin egen identitet. Förskolan och skolan ska främja och stödja barnens utveckling av både svenska och det egna modersmålet. FN:s barnkonvention slår fast att barnens utbildning ska syfta till att utveckla respekt för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden.

Skolverket vill sätta barnet i centrum och poängterar vikten av att se till varje individs behov. Språkutvecklingen ska stödjas under hela skolgången för att hjälpa barnet att lyckas i skolan och livet. Skolverket föreslår därför att alla barn med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsstöd i förskolan.

Skolverket vill också att modersmålsundervisningen i grundskolan och gymnasieskolan integreras i den vanliga undervisningen och att eleverna ska kunna erbjudas undervisning i olika ämnen på modersmålet.

Vad säger lagen?

Rätten till modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning är reglerad i styrdokumentet.

Stödet i förskolan

I Läroplan för förskolan står att "Förskolan ska bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål". Det är kommunerna som har ansvaret för att ge barnen det stödet. Det står inte hur man ska göra, utan kommunerna kan organisera stödet på olika sätt.

Undervisningen i grundskolan och gymnasiet

Läroplanen säger att eleverna har rätt till modersmålsundervisning om de har ett annat modersmål än svenska och använder detta som umgängesspråk med minst en förälder eller vårdnadshavare. Kommunerna är skyldiga att erbjuda undervisning, men det är frivilligt för eleverna att delta.

De elever som behöver studiehandledning på modersmålet, ska få det.

Kursplaner och betyg

Modersmål är ett eget ämne som det finns både kursplaner och betygskriterier för. Betyg ges i år 8 och 9 och i gymnasiet.

Alla barn har rätt till likvärdig utbildning

Vi vet att språkutvecklingen är som intensivast i förskoleåldern. Det är då grunden för flerspråkighet läggs. Forskning och erfarenhet visar att både inläringen av svenska och barnets kunskapsutveckling underlättas om barnet får använda sitt modersmål. Trots det har stödet för förskolebarnen i modersmålet försämrats radikalt under 90-talet.

I skolan finns skillnader i resultat mellan svenska elever och elever med utländsk bakgrund. Det finns flera orsaker till detta, men Skolverket menar att en ökad tillgång till modersmålet som en naturlig del i skolans verksamhet skulle vara positivt för de flerspråkiga eleverna och resultera i bättre måluppfyllelse för fler elever.

Modersmål kommer långt ner i kommunernas skolplaner och har låg status i skolan. Organisationen av undervisningen gör att modersmålslärarna inte är delaktiga i arbetslag och kollegier. De saknar samarbete med annan undervisning och andra lärare och deltar därför inte i de pedagogiska samtalen på skolan.

I förskolan

Antalet barn i förskolan ökade under 90-talet, inte minst på grund av skärpta krav på kommunerna att erbjuda barnomsorgsplatser till alla barn.

Andelen barn med annat modersmål än svenska var 13 procent 2001. Av dessa fick bara 13 procent modersmålsstöd. Många kommuner har sveckat modersmålsstödet helt. Minskningen beror bland annat på att statsbidraget togs bort och att många kommuner har stora besparingskrav. Trots att läroplanen föreskriver att förskolan ska bidra till att barnen även får möjlighet att utveckla sitt modersmål är modersmålsstödet lågt prioriterat i kommunerna. Bara var fjärde kommun anordnar stöd över huvud taget.

I förskolan är det vanligast att stödet ges av lärare som kommer till förskolan en eller ett par gånger i veckan. Stödet är integrerat i den övriga verksamheten men det är ofta svårt för lärarna att få till stånd samarbete med den ordinarie personalen. Tvåspråkig personal förekommer men är inte vanlig.

I grundskolan

Drygt 40 procent av kommunerna anordnar modersmålsundervisning i förskoleklasserna. I allmänhet arbetar man efter samma modell som i grundskolan.

Ungefär 12 procent av eleverna i grundskolan har rätt till modersmålsundervisning. Denna siffra har varit oförändrad under det senaste decenniet. Däremot är det allt färre som har deltagit i modersmålsundervisningen. Det kan bero på besparingar i undervisningen, hårdare krav för att få vara med och ändrade regler som säger att kommunerna inte är skyldiga att erbjuda modersmålsundervisning för färre än fem elever i ett språk.

I grundskolan ordnas undervisningen som språkval, som elevens val, inom ramen för skolans val eller som extra ämne utöver skolundervisningen.

Oftast ordnas undervisningen på eftermiddagarna efter ordinarie schema.

Ämnesundervisning på modersmålet förekommer mycket sällan. Bara var åttonde kommun anordnar undervisning på modersmålet i olika ämnen i grupper eller klasser där alla talar samma modersmål. Vanligast är det i fristående skolor med språklig-etnisk inriktning.

I gymnasieskolan

14 procent av eleverna har utländsk bakgrund. På de individuella programmen är siffran 35 procent. Var femte fick slutbetyg i minst en av kurserna i modersmål på vårterminen 2001.

Gymnasieeleverna kan läsa sitt modersmål som individuellt val, som språkval eller som utökad studiekurs. Ungefär hälften av Sveriges kommuner erbjuder modersmålsundervisning i gymnasieskolan.

Elever i behov av särskilt stöd

För elever i behov av särskilt stöd gäller samma rättigheter som för övriga grundskolan. I specialskolan förekommer dock nästan ingen undervisning i modersmål och i särskolan endast i liten skala.

För elever i behov av särskilt stöd i s.k. specialutformade undervisningsmodeller som ungdomshem, behandlingshem etc. finns ingen statistik över deltagandet i modersmålsundervisningen. I den här gruppen är barn med andra modersmål än svenska överrepresenterade. Deras språkproblem är ofta en del av skolproblemet. Trots det får de, enligt Skolverkets enkät, mindre undervisning i modersmål än andra elever.

I fristående skolor

I de fristående skolorna är det runt 19 procent som är berättigade till modersmålsundervisning varav 67 procent deltog 2001. Bland de fristående skolorna finns skolor med etnisk-språklig inriktning.

Läromedel

Undervisning i modersmål förekommer på omkring 60 språk. Många av de läromedel som används är framtagna för undervisning i ursprungslandet. Det ställer stora krav på lärarna att leta upp material och att anpassa befintligt material till svenska förhållanden. Skolverket har producerat material på flera språk, och utveckling pågår även med material för lärarnas metodutveckling. Information om detta finns på webbplatsen (www.modersmal.net).

Lexikon är viktiga hjälpmedel för undervisningens kvalitet. LEXIN-projektet som drivs av Skolverket bygger på en databas på 30 000 uppslagsord och drygt 100 IT-termer. Ordbasen finns helt eller delvis översatt till 21 språk och fler språk är på gång.

Gemensamt...

Kommunerna har löst organisationen för stöd och undervisning i modersmål på likartat sätt:

- största delen av stödet och undervisningen ges av lärare som arbetar på flera förskolor och skolor
- undervisningen sker oftast utanför timplanen
- inga eller få elever får ämnesundervisning på modersmålet
- skolledningen på en central enhet tar emot anmälningar om modersmålsstöd och modersmålsundervisning och har personalansvar för modersmålslärarna

Det är ganska ovanligt att modersmålsstödet och modersmålsundervisningen följs upp eller utvärderas på central nivå.

Attityder

Av Skolverkets attitydundersökning framgår att:

Ju mindre man vet och ju längre ifrån verksamheten man befinner sig desto mindre tror man på modersmålsundervisningen. Det finns en skillnad mellan de som har direkt och regelbunden kontakt med verksamheten och de som inte har det. Medvetenheten om modersmålets betydelse för identitet, språkutveckling och lärande är stor bland dem som är involverade i verksamheten, medan ifrågasättande och negativa attityder är vanligare i samhället i övrigt.

Skolverkets attitydundersökning fokuserar både på attityder till modersmålsstöd och modersmålsundervisning och attityder till integration, mångfald och flerspråkighet.

Undersökningsresultaten visar bland annat att:

De positiva attityderna till modersmålsstöd och modersmålsundervisning dominerar. De flesta tycker att det är bra för barnens identitetsutveckling, förståelse för sin egen bakgrund och för deras möjligheter att anpassa sig i Sverige, att kommunicera och lära. Men flera kommunrepresentanter framhåller också att modersmålsundervisningen är ifrågasatt. Det är fortfarande en vanlig uppfattning att barnen har större nytta av att satsa på det svenska språket än att ägna sig åt att utveckla sitt modersmål. Även många beslutsfattare och politiker har denna uppfattning, vilket visar sig vid fördelningen av resurser till förskola och skola. Det speglar en föreställning om att det råder ett motsatsförhållande mellan dessa färdigheter. Forskarna är eniga om att det inte förhåller sig så. Tvärtom ger ett väl utvecklat modersmål bättre förutsättningar för att lära sig det svenska språket.

Är man positiv till verksamheten är man dock mer kritisk till formerna och systemet. De negativa attityderna rör sig kring praktiska problem; om tider, lokaler och grupper. Men kritik riktas också mot undervisningens innehåll, kvalitet, status och lärarnas kompetens.

Många föräldrar påverkas av attityderna i samhället och är tveksamma till undervisningen.

Färre lärare men nya möjligheter

Antalet lärare för modersmålsstöd och modersmålsundervisning har minskat och möjligheterna till utbildning för flerspråkiga förskollärare och lärare har i praktiken försvunnit. Men den nuvarande lärarutbildningen ger nya möjligheter till utbildning som innefattar modersmål. Även Högskoleverkets program för lärare med utländsk lärarutbildning kan på sikt göra att det blir fler behöriga flerspråkiga lärare i skolan.

Rik är den som kan flera språk

Det finns tre syften med utvecklingen av modersmålet, tre viktiga aspekter som är beroende av varandra.

Modersmålets betydelse för identitetsutvecklingen:

Det här är jag

Varje barn har rätt till en trygg identitet. Att få bli sedd och mött som den man är. En positiv självkänsla är en grund att stå på och att utvecklas från. Ett språk, ett modersmål är en förutsättning för att kunna beskriva sig själv i sitt sammanhang.

Den nödvändiga flerspråkigheten:

Alla språk är viktiga

I dag har engelska en särställning i skolan och även ute i samhället. Tyska, franska och spanska är övriga stora skolspråk. Men även andra språk växer inom skolan, som portugisiska, italienska och ryska. Andra språk betraktas ofta inte som tillgångar. Här måste vi ändra synsätt. Alla språk är viktiga och alla språk ska ha en plats i skolan.

Modersmålet är alltid viktigt. Det behöver användas och stärkas hela livet. Kunskaper i språk värderas högt i dagens samhälle. Det är nyckeln till ett fungerande mångkulturellt samhälle med många internationella kontakter. Det bidrar till öppenhet och förståelse för andra kulturer, värderingar och tänkesätt. Språk har olika status i Sverige och värderas olika. Ett fungerande modersmål är en förutsättning för att lära andra språk. Barn och ungdomar med ett annat modersmål än svenska har mycket goda förutsättningar att fungera bra i ett mångkulturellt samhälle och har också ett försprång när det gäller att utveckla flerspråkighet på hög nivå.

Språket som verktyg för lärande:

Matte på persiska?

Dålig måluppfyllelse kan bero på språkfrågan. Språket är ett verktyg för lärande.

Goda språkkunskaper är inte bara ett mål i sig utan också ett medel för att utveckla kunskaper i andra ämnen. Att undervisa i olika ämnen på elevens modersmål är ett sätt att förbättra elevens resultat och framtida studiemöjligheter. Skolverket anser att elever med ett annat modersmål än svenska, där så är möjligt, bör erbjudas undervisning på sitt eget språk.

All forskning talar för fler språk

Om alla är för förbättringar inom modersmålsundervisning varför har det inte hänt något?

Kan det bero på att många tror att invandrarbarnen snabbare når goda resultat i skolan om de får koncentrera sig på att lära sig svenska?

Det är fel. All forskning tyder på att undervisning på modersmålet ökar måluppfyllelsen i skolan.

Att ge eleverna deras rätt till stöd i språkutveckling på modersmålet är ett effektivt sätt att höja resultaten även i andra ämnen. Att satsa på integrerad modersmålsundervisning är en ren investering för varje elev, för måluppfyllelsen i skolan och för samhället i stort.

Internationell forskning

Undervisning på språket, inte bara i språket, fungerar bäst.

Två världsledande amerikanska språkforskare, Virginia Collier och Wayne Thomas, har följt 40 000 barn i 20 år. Deras forskning visar klart att ett starkt modersmål och ett starkt majoritetsspråk, det vill säga det språk som talas i landet där barnen bor, är grundförutsättningar för att barnen ska lyckas i sina studier. Det ger större lust att lära och mycket bättre förutsättningar att gå vidare till gymnasiet och akademiska studier. Allra effektivast är det om språkstudierna integreras med andra ämnen, så att eleverna undervisas på två språk av två lärare parallellt. Det räcker inte att modersmålsläraren kommer till eleverna enstaka timmar i veckan. Modersmålsläraren ska arbeta tillsammans med matematikläraren, NO-läraren och SO-läraren. Modersmålslärarna ska ses som resurser i undervisningen.

Liknande resultat redovisas från tvåspråkighetsforskare världen över. Flera studier visar att skolan inte tar tillvara de flerspråkiga barnens speciella kunskaper och språk.

Dessa studier pekar samtliga på behovet av förstärkning av barnens skolsituation. Bland annat konstaterar de att elevens kognitiva utveckling, lärande och identitetsutveckling främjas av undervisning på båda språken. Den pedagogik som används ska knyta an till elevens språk och erfarenheter. Kontakten mellan hem och skola har en avgörande betydelse. Här är barnet den sammanhållande länken som måste kunna kommunicera på båda språken.

Svensk forskning

De svenska forskarna Kenneth Hyltenstams och Veli Tuomelas forskningsresultat stöder de amerikanska resultaten. De säger att forskningen om minoritetsbarns språkutveckling och skolframgång ger entydiga argument för modersmålsundervisning i någon form. De menar också att den spelar roll för utvecklingen av både modersmålet och svenska språket, och att den har betydelse för kunskapsinhämtningen och för utvecklingen av trygghet, etnisk identitet.

Svensk forskning visar att elever som kontinuerligt deltagit i modersmålsundervisning

- har högre betyg i svenska, engelska och matematik
- behärskar svenska bättre än andra flerspråkiga elever
- är tryggare och trivs bättre i skolan än andra flerspråkiga elever
- behärskar abstrakta begrepp bättre än andra flerspråkiga elever
- lär sig mycket om det nya landet
- utgör en brygga till integrationen i den nya kulturen.

Forskarna är eniga om att ett starkt modersmål har betydelse för identitetsutvecklingen och underlättar lärandet, vilket innebär att en utveckling av modersmålsundervisning är lönsamt både för individen och samhället.

Vad behöver förändras?

Det är nödvändigt att förstärka förskolans möjlighet att hjälpa barn med ett annat modersmål än svenska, att utveckla aktiv tvåspråkighet.

Det är också nödvändigt att förändra skolan så att barnen klarar sig bättre.

Detta kan göras genom att erbjuda både undervisning i språket och undervisning på språket i olika ämnen.

Skolverkets förslag

Kraven ska skärpas på skolledningar och verksamheter så att man utgår från varje barns behov och förutsättningar när man planerar, följer upp och arbetar med kvalitetsutveckling. Skolverket vill också att elever, lärare och föräldrar tillsammans utarbetar individuella utvecklingsplaner för varje barn, där åtgärder för att förbättra resultat och språkutveckling ska framgå. Kommuner och skolor ska arbeta för att integrera modersmålsutvecklingen i det dagliga arbetet. För att skapa bättre inlärningsmiljöer bör det prövas att samla barn med samma modersmål i vissa förskolor och skolor.

Modersmålsstödet ska regleras i författning och vara obligatoriskt för barn i förskola om föräldrarna så önskar.

Skolverket ska fortsätta sitt arbete med att stödja framtagning av läromedel på olika språk och föreslår också kompetensutveckling för lärare från förskolan till gymnasiet.

För att höja kvaliteten och statusen i undervisningen ska flerspråkiga lärare utbildas och integreras i skolan.

En förutsättning att lyckas med utvecklingen av modersmålet är förändrade attityder. Kommunal tjänstemän och beslutsfattare måste bli införstådda med nyttan av modersmålsundervisning, både för individen och för samhället så att de kan fatta beslut om åtgärder som stöder modersmålet från förskolan till och med gymnasiet.

Skolverket åtar sig att:

- bidra till spridning av kunskap om värdet av modersmål ur ett individperspektiv och ett samhällsperspektiv.
- framhålla modersmålet betydelse i stöd- och referensmaterial om kvalitetsutveckling och resultatförbättring.
- utarbeta allmänna råd och referensmaterial för stöd och undervisning av de flerspråkiga barnen i förskola och skola.
- analysera och se över språkens ställning i kursplanerna och göra internationella jämförelser.
- fortsätta utveckla metoder för att bedöma de flerspråkiga barnens språkutveckling.
- fortsätta stödja modersmålsundervisningen med hjälp av ny teknik och pedagogik.
- verka för att utbildningen av flerspråkiga lärare blir attraktivare.

Slutord

Det Skolverket föreslår är ingen ny inriktning utan en omstyrning. Ett nytänkande och en omfördelning som kommer att innebära positiva effekter både för barnen, eleverna och för hela samhället till en ganska låg kostnad. Investeringarna betalar sig till stor del med de vinster som satsningarna kommer att ge.

Goda kunskaper i många språk efterfrågas alltmer. Fler kommer att nå målen i skolan och därmed kunna studera vidare i högre utbildningar. De kommer att fungera bättre i det svenska samhället och inte bara kosta mindre i sociala insatser utan också bidra till vår gemensamma samhällsutveckling.

Vi blir alltmer internationella, gränser suddas ut och vi reser alltmer. Dagens ungdomar ser inga gränser för sina studier eller var de vill bo och arbeta. Det är de som kommer att leva i och utveckla det mångkulturella samhälle som vi håller på att bygga genom EU och ökat internationellt utbyte mellan stater och företag.

De kostnader som Skolverkets förslag medför kommer att betala sig på alla plan. Tryggare barn och duktigare elever kan leda till minskade kostnader i samhället. Det är alltså av nationalekonomisk betydelse att ta tillvara den kunskapspotential som, på grund av språkhinder, ligger outnyttjad hos dem som har andra modersmål än svenska.

Behovet av förskollärare och lärare kommer att öka. Hur mycket det kommer att kosta beror på hur man organiserar stöd och undervisning. Bäst resultat och lägst kostnad åstadkommer man när modersmålsstödet integreras och undervisning sker på två språk. Fler flerspråkiga lärare ger lägre kostnader. Fler elever som når kunskapsmålen drar mindre skolkostnader och bidrar mer som vuxna.

När du har läst ända hit har du förhoppningsvis lärt dig mer om modersmålets betydelse. Det finns mer information som stöder våra tankar och förslag. Om du vill veta mer, rekommenderar vi att du tar del av Skolverkets rapport *Flera språk – fler möjligheter*. I rapporten finns även en lista på referenslitteratur.

Skolverkets rapport Flera språk – fler möjligheter – utvecklingen av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen 2002

Undersökningar och underlag

För att få en så allsidig belysning som möjligt av hur modersmålsstödet och modersmålsundervisningen fungerar idag och hur utvecklingen har varit under de senaste decennierna publicerades en rapport som innehåller fem delstudier:

1. En rikstäckande kartläggning av modersmålsstödet och modersmålsundervisningens omfattning och organisation i landets alla kommuner. Undersökningen genomfördes av SCB i form av en skriftlig enkät som tog upp frågor om kommunernas planering, styrning, information, uppföljning och utvärdering av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen.
2. En undersökning av attityderna till modersmålsstöd och modersmålsundervisning, till integration, mångfald och flerspråkighet. Undersökningen har genomförts av Kairos Future i form av intervjuer i så kallade fokusgrupper med barn i åldrarna 5, 11 och 17 år samt föräldrar och personal vid ett antal förskolor och skolor.
3. En översikt över aktuell forskning om modersmålsundervisningen i Sverige framtagna av fil dr Veli Tuomela vid Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms Universitet.
4. En översikt över modersmålsstödet utveckling i förskolan under perioden 1970–2000.
5. En prognos över behovet av modersmålslärare fram till och med 2020. SCB.

Du kan beställa rapporten hos
Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Tfn 08-690 95 76
Fax 08-690 95 50
E-post skolverket@fritzes.se
Ange beställningsnr 03:787

En referensgrupp bildades som bestod av 18 kommuner som tillsammans omfattar drygt 60 procent av alla elever som deltog i stöd och undervisning i modersmål 2001. Kommunerna är Botkyrka, Göteborg, Haparanda, Helsingborg, Jönköping, Karlstad, Kiruna, Kristianstad, Lund, Malmö, Norrköping, Stockholm, Sollentuna, Södertälje, Trollhättan, Umeå, Uppsala och Växjö.

De har redovisat sina erfarenheter och diskuterat attityd-, utvecklings- och organisationsfrågor. Gruppen har också lämnat förslag på åtgärder. Dessutom har Skolverket hämtat synpunkter, önskemål och information från fackliga organisationer, etniska organisationer, modersmålslärare, föräldrar, barn och ungdomar.

Ansvariga: Undervisningsråden Ingela Nyman och Mai Beijer, Skolverket

Huvudexpert: Katarina Magnusson, rektor vid språkenheten i SDN Linnéstaden i Göteborg

Arbetsgrupp: Madeleine Dahlborg, Aziza Hussein Abdalla, Ulla Nordenstam, Britta Olsson, Mats Wennerholm från Skolverket samt Gunnel Olsson, rektor vid språkenheten i SDN Gunnared, Göteborg.